

Otázky k odbornému textu

(H. Hunger, Η χρονογραφία ως λαϊκό ανάγνωσμα, Βυζαντινή λογοτεχνία Β')

1. Jak charakterizuje Hunger „triviální literaturu“?
2. Jaký je hlavní charakteristický rys byzantských kronik?
3. Jaké historické události kronikáři považovali za naprosto zásadní?
4. Jak se v kronikách projevuje takzvaná neviditelná přítomnost Boží?
5. Jaké jsou základní dvě složky byzantské císařské ideje a jak se v kronikách projevují?
6. Jaké atraktivní události měli kronikáři v oblibě?
7. Jaký je rozdíl mezi charakteristikou osob v historiografii a kronice?
8. Jak bohaté je rukopisné dochování kronik a o čem to svědčí?

[Στίχοι ἡρῶοι πρὸς τὴν σεβαστοκρατόρισσαν κυρὰν Εἰρήνην] (1n,t)

Δέχνησο τοῖον δῶρον ἀφ' ἡμετέροιο πόνοιο, (1n)

ὀλβιόδωρε ἄνασσα, κυδίστη, ἀριστοτόκεια, (2n)

νυὲ χαριτοπρόσωπε μεγασθενέων βασιλῆων, (3n)

ἦν πλέον ἀστράπτουσιν εὐβλεφάροιο σελήνης (4n)

εἰς γάμον ὀλβιον ἤρατο νυμφιδίοις ἐπὶ λέκτροις (5n)

πορφυρόπαις γόνος Αὐσονάνακτος καρτερόχειρος, (6n)

Ἀνδρόνικος μεγάθυμος, εὐμμελῆς πολεμιστής, (7n)

ᾧ γέρα πρῶτα σεβαστοκρατορίας νεῖμ' ὁ φυτεύσας. (8n)

εἰς τοῖνυν λυκάβαντας ἀπειρεσίους ἐλάσειας. @1 (9n)

ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΑΣΣΗ (1t)

ΣΥΝΟΨΙΣ ΧΡΟΝΙΚΗ (2t)

Ἡ μὲν φιλόυλος ψυχὴ ταῖς ὕλαις ἐπιχάσκει (1)

καὶ πάντα πραγματεύεται πρὸς τὸ τυχεῖν τοῦ πόθου,

σὺ δέ, ψυχὴ βασίλισσα καὶ φιλολογωτάτη,

ἀεὶ διψῶσα γνώσεως καὶ λόγου καὶ παιδείας,

βίβλοις ἀεὶ προστέτηκας, ἐπεντροφᾶς τοῖς λόγοις, (5)

καὶ γίνεται σοὶ τῆς ζωῆς ἅπας ὁ χρόνος λόγος.

ἐπεὶ γοῦν ἐπεπόθησας οἷα τροφίμη λόγου

εὐσύνοπτόν σοι καὶ σαφῆ γραφὴν ἐκπονηθῆναι,

τρανῶς ἀναδιδάσκουσιν τὰς ἀρχαιολογίας

καὶ τίνες ἤρξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι ποῦ προῆλθον (10)

καὶ τίνων ἐβασίλευσαν καὶ μέχρις ἐτῶν πόσων,

ἡμεῖς ἀναδεξόμεθα τὸ βάρος τοῦ καμάτου,

κἂν δυσχερές, κἂν ἐπαχθές τὸ πρᾶγμα, κἂν ἐργῶδες·

παραμυθοῦνται γὰρ ἡμῶν τοὺς ἐν τοῖς λόγοις μόχθους

αἱ μεγαλοδωρίαί σου καὶ τὸ φιλότιμόν σου, (15)

καὶ τὸν τοῦ κόπου καύσωνα καὶ τῆς ταλαιπωρίας
αἱ δωρεαὶ δροσίζουσι κενούμεναι συχνάκις.
Καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθά μοι καὶ μέχρι τούτου στήτω,
μή πως κολακικώτερος δόξη τισὶν ὁ λόγος
καὶ τὸν σκοπὸν καταλιπὼν ἄλλην ἀκούσῃ τρέχειν. (20)
πολλῶν ἱστορησάντων δὲ καὶ χρονογραφησάντων
καὶ σπουδασάντων μὲν εἰπεῖν ὀρθῶς καὶ φιλαλήθως,
ἀλλήλοις ἀνομοίως δὲ ταῦτα συγγραψαμένων,
ἡμεῖς, προχειρισάμενοι τοὺς μάλιστα δοκοῦντας
τῆς ἀκριβείας ἔχεσθαι καὶ μᾶλλον ἀληθεύειν, (25)
τὸ κατὰ δύναμιν ἡμῖν ἀποπληρώσομέν σοι.

Οὗτοι μὲν οὖν τὴν κέντησιν τὴν ἐπιμετωπίαν
ὡς στέφος καταμάργαρον λιθολαμπές ἐφόρουν, (4710)
ὁ κράτωρ δὲ Θεόφιλος περὶ μὲν τὰς εἰκόνας
καὶ τὰ στηλογράφηματα τῶν ἱερῶν προσώπων
ἄγαν σκαιῶς καὶ πονηρῶς καὶ κακοτρόπως εἶχε,
τὰ δ' ἄλλα καὶ λαμπρόψυχος ἦν καὶ μεγαλογνώμων
καὶ τοῦ δικαίου φροντιστῆς καὶ τῶν ἐνδίκων νόμων· (4715)
σημεῖον ἐναργέστατον τῆς μεγαλοπρεπείας
ὀργάνων φιλοτέχνησις τῶν χρυσιοκροτήτων,
ἐξ ὧν ἀναπεμπόμενον ἐν μηχανῇ τὸ πνεῦμα
τὰς εὐκελάδους καὶ τερπνάς ἀπήχει μελουργίας
καὶ λιγυρὸν μουσικεῦμα γάργαλον ἀπορρέον. (4720)
σὺν τούτοις τὰ κατάχρυσα καὶ τηλαυγοῦντα δένδρα,
χρυσίου τῇ χλωρότητι πυρράζοντα μακρόθεν,
ἐν οἷς στρουθία μουσικὰ χρυσότευκτα καθῆστο,
ὡς ἐν πετάλοις πίτυος ἢ πεύκης ἀκροκόμου,

ἐκ μηχανῆς ἐκχέοντα λάλημα μελιτόεν· (4725)
οὕτως ἀνθρώπων τεχνουργοὶ πολυμηχάνων χεῖρες
ἀντιφερίζουσι μικροῦ τῆ ψυχωτρία φύσει.
Εἰ δέ τις ἀκριβέστερον καταμαθεῖν θελήσει
τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ τὴν φιλοκοσμίαν,
εἰς τοὺς θαλασσογείτονας βλεψάτω περιβόλους, (4730)
οἱ τὴν λαμπρὰν ἐν πόλεσι περιφρουροῦσι πόλιν·
χειμῶν γὰρ ἄγριός ποτε καταχυθεὶς βαρύθρους
τὴν ἄλμην ἐκρυστάλλωσεν ἕως ἀπλέτου βάθους
καὶ τὴν ὑγρὰν ἐλίθωσε πήξας αὐτῆς τὴν ῥύσιν
καὶ θάλασσαν ὠστράκωσε δυσάνεμος ψυχρία. (4735)
μετὰ μικρὸν δ' αὐγάσασαι θερμότητες ἡλίου
τὸ συνεχῆς διέσπασαν τῆς λιθωθείσης ἄλμης
κάντεῦθεν ἀπερράγησαν κρυστάλλων ἀποσπάδες,
καὶ λίθους ἀμαξοπληθεῖς νικῶσαι τῷ μεγέθει·
εἶπέ τις ἂν ὡς κορυφαὶ βαθυφαράγγων λόφων (4740)
ὑψόθεν ἀποσπώμεναι κυλίνδονται σὺν κτύπῳ,
ἢ λίθοι ῥιψεπάλξιδες πέτονται τειχοσεῖσται,
περιρροίζουντες τὸν λεπτὸν ἀέρα τῆ κινήσει.
καὶ τοίνυν καταβαίνουσαι πελάγους ἐκ Ποντίου
προσῆρασσον τοῖς τείχεσι τοῖς παραιγιαλίαις (4745)
καὶ συνεδόνουν τὰ στερρὰ τῶν πυργοδομημάτων,
ᾧνπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς τὰς καταμωλωπίσεις
καὶ τοὺς πυκνοὺς τραυματισμοὺς ἢ μᾶλλον παραλύσεις,
συγκατεσεῖσθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῷ γεγονότι
καὶ θέλων ἐπιδείξασθαι φιλοτιμίας πλοῦτον (4750)
ὡς κάχληκας ἐκένωσεν ἀχρείους τὸ χρυσίον
καὶ τὸ σαθρὸν ἐνίσχυσε καὶ τὸ πεσὸν ἐγείρας
τοῖς τείχεσιν ἐπέγραψε τὴν κλῆσιν τὴν ἰδίαν.

Καὶ ταῦτα μὲν κατάξια γλώσσης ὑμνητηρίας,
ἐγὼ δ' ὑπερεκπλήττομαι τὴν δικαιοπραγίαν (4755)
καὶ τὴν ἀπροσωπόληπτον περὶ τὰς κρίσεις γνώμην.
καὶ δὴ παρατιθέσθω μοι δεῖγμα μικρὸν τοῦ τρόπου,
ὡς ἐκ θαλάσσης κύαθος, ὡς ἀπὸ πίθου γεῦμα,
βραχὺ τε σπινθηράκισμα καμίνου πολυξύλου.
γυνὴ προσῆλθε πενιχρὰ τούτῳ τῷ Θεοφίλῳ (4760)
καταβοῶσα Πετρωνᾶ τινος μεγαλοτίμου·
βίγλας γὰρ ἦν δρουγγάριος, εἶποιεν ἂν Ῥωμαῖοι,
καὶ ῥιζωμάτων τῶν αὐτῶν ἐξέφυ Θεοφίλῳ.
ἐφώνει γοῦν περιπαθῶς καὶ δάκρυον κατῆγεν,
ἀμύντορα τὸν κράτορα γενέσθαι λιπαροῦσα @1 (4765)
καὶ τὰς παλάμας ἐπισχεῖν τὰς γιγαντοπαλάμους
τοῦ Πετρωνᾶ, λυττήσαντος ἐκ φιλαδίκου γνώμης
καὶ τὸ λυπρὸν δωμάτιον αὐτῆς ἐπισκοτοῦντος,
ὅπως μὴ φέρειν ἔχουσα τὸ τηλικούτον σκότος
ἀνέμων, ὃ φασι, πνοαῖς τὸν οἶκον καταλίπη. (4770)
ἤκουσε ταῦθ' ὁ βασιλεύς, ἐζήτησε τὸ πρᾶγμα,
ἔγνω τὸ φιλομόχθηρον τοῦ καταβοωμένου,
καὶ τὸν μὲν οἶκον κατασπᾶ μέχρι καὶ θεμελίων,
τὸν νύκτα χειροποίητον τῇ γυναικὶ ποιοῦντα,
αὐτὸν δὲ μέσον ἀγαγὼν τῆς λεωφόρου τρίβου (4775)
ὠμοῖς βουνεῦροις τὰς αὐτοῦ καταμελαίνει σάρκας.